

VELEUČILIŠTE U BJELOVARU
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ SESTRINSTVO

**ZNANJA I STAVOVI STANOVNIKA BJELOVARSKO-
BILOGORSKE
ŽUPANIJE O HUMANOM PAPILOMA VIRUSU**

Završni rad br. 65/SES/2019

Sandra Gegić

Bjelovar, rujan 2019.

Veleučilište u Bjelovaru
Trg E. Kvaternika 4, Bjelovar

1. DEFINIRANJE TEME ZAVRŠNOG RADA I POVJERENSTVA

Kandidat: **Gegić Sandra**

Datum: 15.07.2019.

Matični broj: 001304

JMBAG: 0314012339

Kolegij: **JAVNO ZDRAVSTVO**

Naslov rada (tema): **Znanja i stavovi stanovnika Bjelovarsko-bilogorske županije o humanom papiloma virusu**

Područje: **Biomedicina i zdravstvo** Poje: **Javno zdravstvo i zdravstvena zaštita**

Grana: **Javno zdravstvo**

Mentor: **doc.dr.sc. Zrinka Puharić** zvanje: **profesor visoke škole**

Članovi Povjerenstva za ocjenjivanje i obranu završnog rada:

1. **Mirna Žulec, mag.med.techn., predsjednik**
2. **doc.dr.sc. Zrinka Puharić, mentor**
3. **mr.sc. Tatjana Badrov, član**

2. ZADATAK ZAVRŠNOG RADA BROJ: 65/SES/2019

Cilj ovog rada biti će ispitati znanje i stavove stanovnika Bjelovarsko-bilogorske županije o humanom papiloma virusu te utvrditi postoji li potreba za edukacijom o navedenoj problematici kroz rad medicinske sestre prvostupnice.

Zadatak uručen: 15.07.2019.

Mentor: **doc.dr.sc. Zrinka Puharić**

ZAHVALA

Posebnu zahvalu dugujem poštovanoj mentorici doc.dr.sc. Zrinki Puharić, koja mi je svojim znanjem, iskustvom te strpljenjem uvelike pomogla u izradi ovog završnog rada. Također zahvaljujem svojoj obitelji i prijateljima na podršci koju su mi pružali tijekom studiranja.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
1.1. Etiologija.....	1
1.2. Putevi prijenosa.....	2
1.3. Epidemiologija.....	2
1.4. Dijagnoza.....	3
1.4.1. Papa-test.....	4
1.5. Prevencija.....	4
1.5.1. Nacionalni program ranog otkrivanja raka vrata maternice.....	5
1.6. Liječenje.....	5
1.7. Najčešće sestrinske dijagnoze.....	6
1.7.1. Sestrinske intervencije.....	6
1.7.2. Ciljevi.....	7
2. CILJ RADA.....	8
3. METODE.....	9
4. REZULTATI.....	10
4.1. Opći podaci.....	10
4.2. Znanje i stavovi ispitanika o HPV-u.....	13
5. RASPRAVA.....	24
6. ZAKLJUČAK.....	25
7. LITERATURA.....	26
8. OZNAKE I KRATICE.....	28
9. SAŽETAK	29
10. SUMMARY.....	30
11. PRILOZI.....	31

1. UVOD

Humani papiloma virusi (HPV) su široko rasprostranjena skupina virusa u populaciji, koja uzrokuje ili može uzrokovati tumore epitela kože i sluznica (1).

U općoj populaciji su rasprostranjena tri tipa kožnih infekcija HPV-om.: obične bradavice koje se često pojavljuju u djece školske dobi s prevalencijom 4 do 20 %, zatim plantarne bradavice koje su nešto rjeđe i pojavljuju se među adolescentima i mladim ljudima, dok su najrjeđe tzv. juvenilne bradavice i pojavljuju se uglavnom u djece. Postoje zanimanja koja su izložena većem riziku od pojave bradavica: mesari, osobe koje rade u mesnoj industriji i osobe koje su u doticaju s ribom (1).

Genitalne infekcije uzrokovane HPV-om su široko rasprostranjenje i njihov broj je u stalnom porastu. Prema nekim europskim istraživanjima, HPV je najčešća spolno prenosiva bolest te i u Hrvatskoj genitalne infekcije uzrokovane HPV-om pripadaju najčešćim spolno prenosivim bolestima (1).

1.1.Etiologija

HPV je DNK virus i pripada skupini Papova virusa. Otkriveno je više od 100 podtipova HPV-a, međutim nisu svi povezani s promjenama anogenitalne regije. Podtipovi HPV-a dijele se u tri skupine prema promjenama koje najčešće uzrokuju. Tipovi niskog onkogenog rizika (6, 11, 42, 43, 44) najčešće se povezuju s promjenama kao što su kondilomi. Tipovi srednjeg i visokog onkogenog rizika (16, 18, 31, 33, 35, 39, 45, 51, 52, 56, 58) mogu se naći u intraepitelnim neoplazijama i invazivnim karcinomima. Gotovo svi cervikalni karcinomi sadrže dijelove DNA HPV visokog onkogenog rizika (2).

Tablica 1.1. Podtipovi i skupine Humanog papilloma virusa i promjene koje uzrokuju (1)

Podtipovi HPV-a	Skupine	Promjene koje infekcija HPV-om uzrokuje
6, 11, 34, 41, 42, 43, 44	"niski" rizik	CIN I, Condyloma planum, Condyloma accuminatum, Bowenova bolest
30, 31, 33, 35, 39, 40, 51, 52	"srednji" rizik	CIN I, CIN II, CIN III, rjeđe invazivni karcinom
16, 18, 45, 56, 58	"visoki" rizik	CIN III/ CIS i invazivni karcinom

1.2. Putevi prijenosa

Genitalni HPV prenosi čovjek koji je izvor zaraze i to kontaktom s inficiranim cerviksom, vulvom, penisom ili analnim epitelom. Mogu biti zahvaćena i veća područja urogenitalnog, perianalnog, perinealnog i skrotalnog područja. Kod muškaraca, često je zahvaćeno mjesto prijanjanja penisa koje ne prekriva kondom. Primjena kondoma ne štiti u potpunosti niti dovoljno od prenošenja HPV-a, za razliku od nekih drugih uzročnika spolno prenosivih bolesti i HIV-a. Zdrave osobe koje su inficirane nekim tipovima HPV-a mogu se ponovo inficirati samo novim tipovima HPV-a za razliku od imunosuprimiranih osoba koje se mogu ponovo zaraziti istim tipom virusa (1).

1.3. Epidemiologija

Infekcija HPV-om je najčešća spolno prenosiva bolest i pretpostavlja se da čak 75-80% spolno aktivnih žena i muškaraca stekne tijekom života infekciju ovim virusom. U SAD-u više od 80% ženskih osoba do 50. godine života dođe u kontakt i zarazi se barem jednim HPV tipom. Čimbenici rizika za HPV infekciju su povezani sa neodgovornim seksualnim ponašanjem, ranim stupanjem u spolne odnose, čestim mijenjanjem te velikim brojem spolnih partnera i visoko rizični spolni partner. Ono što može smanjiti rizik od nastanka infekcije je upotreba barijernih sredstva zaštite (kondom, femidon) i obrezivanje (cirkumcizija) muškaraca, ali ovi postupci ne pružaju potpunu zaštitu od infekcije HPV-om (3).

Veliki problem infekcije HPV-om predstavlja pojava karcinoma cerviksa kojeg se u svijetu godišnje otkrije više od pola milijun novih slučajeva. Nalazi se na drugom mjestu po učestalosti u zemljama u razvoju, a na sedmom mjestu je u razvijenim zemljama. Podaci Registra za rak Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo za 2007. godinu kažu da se karcinom cerviksa nalazi na osmom mjestu po učestalosti s 387 novooboljelih žena (3). Infekcija ima supklinički, asimptomatski tijek i pojavljuje se u mladoj, adolescentskoj, reproduktivnoj dobi žene, i to je najrizičnija skupina za infekciju zbog učestalog mijenjanja partnera i rizičnih, inficiranih, nezaštićenih, neplaniranih i slučajnih spolnih odnosa, posebno u vrlo mladoj populaciji (tzv. rani spolni odnos). U Hrvatskoj je prema novijim istraživanjima rani spolni odnos (<15 godina) imalo 28,6% dječaka i 16,5% djevojčica, a postotak uporabe kondoma je relativno visok (81,2% učenica i 83,9% učenika). Svaki peti spolno aktivni petnaestogodišnjak u Hrvatskoj ne koristi kondom tijekom spolnog odnosa te ne koristi općenito nikakvu zaštitu (4).

HPV genitalna infekcija ima različitu kliničku sliku i različito se ispoljava u žena i u muškaraca. Kod muškaraca se uglavnom pojavljuju kondilomi koji su relativno bezopasni, ali su izvor infekcije HPV-om za njihove seksualne partnerice. Kod žena će se razviti kondilomi ili epitelne promjene grlića. Infekcija HPV-om nije sezonska te se najčešće inficiraju osobe životne dobi od 18 do 28 godina (1).

1.4. Dijagnoza

Kao i u svemu u zdravstvu, anamneza je temelj u ispravnom postavljanju dijagnoze. Ako je riječ o muškom bolesniku, biti će važan i podatak o rezultatu citološke analize obriska vrata maternice njegove partnerice te opis promjena povezanih s HPV-om (eventualni CIN ili SIL) (5).

Dijagnoza HPV genitalne infekcije se najčešće postavlja na temelju kliničke slike. Tako se pri pregledu genitalnih infekcija uzrokovanih HPV-om ponekad primjenjuje premazivanje suspektnih područja 3-5% octenom kiselinom, te se nakon nekoliko minuta premazano područje promatra u smislu pojave bjelkastih promjena definiranog ruba (povećalom-kolposkop, odnosno peniskop) (5).

Pri sumnji na zloćudnost (Bowenoidna papuloza, Buschke-Lowenstein karcinom) indicirana je patohistološka pretraga koja nije rutinska (5).

1.4.1. Papa test

Papa-test je morfološki test probira za rak koji se koristi u svrhu probira asimptomatskih žena te otkriva predstadije i rane stadije raka vrata maternice. Upotreba Papa-testa je dovela do smanjenja morbiditeta i mortaliteta od raka grlića maternice te se smatra najboljim testom probira za rak uopće (6).

U Hrvatskoj, uzorak za Papa-test uzima liječnik ginekolog. Kod uzimanja uzorka bitno je dobro prikazati cerviks u spekulima i uzeti uzorak s cijele površine maternice. Uzorak se uzima za konvencionalnu (najčešće u Hrvatskoj) ili za tekućinsku citologiju (razvijene zemlje) (6).

Za uzorak za konvencionalnu citologiju koristi se drvena ili plastična špatula (Ayerova špatula) pri čemu se zaobljenim krajem uzima uzorak iz stražnjeg svoda vagine, a s udubljenjem po sredini, uzorak s egzocerviksa. Taj se dobiveni uzorak ravnomjerno prenese na označeno predmetno stakalce. Obrisak iz stražnjeg svoda vagine (V) nanosi se do identifikacijskog broja na stakalcu, a do njega cervikalni obrisak (C) s egzocerviksa. Zatim se četkicom (cytobrush) ulazi u endocervikalni kanal i rotiranjem se uzima adekvatan uzorak iz cervikalnog kanala, endocerviksa (E) i također se prenese na stakalce te se tako dobije VCE obrisak (vagina, cerviks, endocerviks). Stakalce se još vlažno mora uroniti u 96% etilni alkohol ili se fiksira pomoću odgovarajućeg sprej-fiksativa nakon čega se dostavlja u citološki laboratorij na obradu (bojanje stakalca metodom po Papanicolau) (6).

Ovisno o ishodu nalaza, klinički citolog detaljnije procjenjuje uzorak te konačno upisuje svoj nalaz i preporuku za ginekologa koji je uzorak uputio u citološki laboratorij (6).

1.5. Prevencija

U prevenciji infekcije HPV-om bitno je napomenuti odgovorno spolno ponašanje u smislu izbjegavanja čestog mijenjanja partnera, promiskuitetnog ponašanja te korištenja prezervativa.

Također, u Hrvatskoj je registrirano četverovalentno cjepivo protiv četiri najčešća HPV DNA tipa (6, 11, 16, 18) te dvovalentno cjepivo protiv tipova visokog rizika (16 i 18). Ova cjepiva su profilaktička i usmjerena su na prevenciju cervikalne intraepitelne neoplazije (CIN), intraepitelne neoplazije drugih dijelova vanjskoga genitalnog sustava žena i muškaraca, npr. vulve (VIN), vagine (VAIN), penisa (PIN) ili anusa (AIN) i na prevenciju pojave anogenitalnih bradavica kod oba spola (5).

1.5.1. Nacionalni program ranog otkrivanja raka vrata maternice

Ovim programom obuhvaćene su sve žene u Hrvatskoj u dobi od 25 do 64 godine koje bi trebale obaviti PAPA test svake tri godine. Cilj programa je uključiti što veći broj žena u rano otkrivanje raka vrata maternice te smanjiti pojavu invazivnog raka vrata maternice za 60% i smanjiti mortalitet od raka vrata maternice za 80%. Na kućnu adresu, osobe koje ulaze u program, dobivaju poziv za preventivni ginekološki pregled koji uključuje PAPA test (7).

1.6. Liječenje

Cilj liječenja spolno prenosivih bolesti je: eradikacija infekcije, eliminacija simptoma, prevencija dugotrajnih posljedica i prekidanje transmisije bolesti. Dosadašnje terapijske metode liječenja nisu dostatne za eradikaciju HPV infekcije, stoga se liječe promjene koje je izazvao taj virus. Bitno je liječenje i supkliničkih HPV infekcija zbog spriječavanja opetovane infekcije između spolnih partnera, jer je neliječeni muškarac stalni izvor infekcije za svoju partnericu/partnerice (8).

Liječenje genitalnih bradavica je teško i frustrirajuće za pacijenta zbog učestalih recidiva, bolnih i katkad neuspješnih terapijskih postupaka. 10-20% ih nestane spontano tijekom 3-4 mjeseca, ali 30-67% ih regredira bez obzira na liječenje. S obzirom na to da se virus ne može izliječiti, liječenje se provodi u svrhu odstranjivanja egzofitičnih bradavica i liječenju supkliničkih promjena. Upotrebljava se krioterapija tekućim dušikom, citostatska terapija, ablativne metode (elektrokoagulacija, ekscizija, ekskohleacija), kao i imunomodulatorna terapija (imikvimod) (8).

Izbor metode liječenja ovisi o lokalizaciji infekcije, zahvaćenosti, iskustvu terapeuta i o ekonomskim uvjetima (8).

Za liječenje preinvazivnih promjena vrata maternice, koje su često asimptomatske, potrebno je odabrati metode koje će biti učinkovite u pogledu eradikacije neoplastičnih promjena, a da ne ostavljaju značajnije, trajne posljedice na reproduktivnim organima žene (8).

Medikamentozno liječenje CIN-a uzrokovanog HPV-om ne daje, za sada, očekivane rezultate te se uglavnom osobe povrgavaju kirurškim metodama liječenja kao što su lokalnodestruktivne ili ekscizijske tehnike (konizacija nožem, LETZ konizacija- ekscizija zone preobrazbe petljom,) krioterapijom, elektroauterizacijom, CO2 laser vaporizacijom. Cilj ovakvog liječenja je odstraniti u cijelosti ili uništiti atipični epitel. Ni jedna od postojećih metoda liječenja nije 100% uspješna s obzirom na virusnu etiologiju promjena (8).

1.7. Najčešće sestrinske dijagnoze

1. Neupućenost u/s odgovarajućim seksualnim ponašanjem, korištenjem kontracepcijskih sredstava (prezervativa), redovitim ginekološkim pregledima
2. Neupućenost u/s načinom prenošenja HPV-a
3. Neupućenost u/s osnovnom bolešću
4. Neupućenost u/s ishodom bolesti
5. Anksioznost u/s ishodom bolesti
6. Bol u/s osnovnom bolešću
7. Bol u/s kirurškim zahvatom
8. Seksualna disfunkcija u/s HPV-infekcijom
9. Visok rizik za HPV infekciju u/s neodgovornim seksualnim ponašanjem
10. Strah u/s ishodom bolesti (9)

1.7.1. Sestrinske intervencije

- edukacija pacijenta o rizicima neodgovornog seksualnog ponašanja, podučiti ga metodama zaštite, te načinima prijenosa HPV-a
- pacijentu stvoriti osjećaj ugođe, povjerenja, sigurnosti, razumijevanja, pokazati stručnost
- informirati pacijenta o načinima liječenja, upoznati ga s rizicima, mogućim nuspojavama
- omogućiti pacijentu sudjelovanje u odlukama o načinu liječenja
- primjeniti nefarmakološke i farmakološke metode (po uputi liječnika) suzbijanja boli
- prisutstvom i razgovorom ublažiti strah (9)

1.7.2. Ciljevi

- pacijent će znati nabrojati vrste kontracepcijskih metoda, načine prenošenja spolnih bolesti (HPV)
- pacijent će verbalizirati zabrinutost i anksioznost te osjećaje vezane uz fertilitet i seksualnost
- pacijent će razumijeti sve mogućnosti liječenja i primjeniti najoptimalnije
- pacijent će se suočiti s anksioznošću pozitivno
- pacijent neće osjećati bol, znati će primjeniti metode relaksacije (9)

2. CILJ RADA

Cilj rada je ispitati znanje i stavove stanovnika Bjelovarsko-bilogorske županije o HPV-u te zaključiti je li stanovništvo educirano dovoljno oko osnovnih pojmova vezanih uz HPV. U radu su navedeni načini liječenja i prevencije bolesti te su opisani najčešći simptomi i znakovi bolesti kao i najčešće sestrinske dijagnoze.

3. METODE

Istraživanje je provedeno na području Bjelovarsko-bilogorske županije u razdoblju od srpnja do kolovoza 2019.godine. U ispitivanju je sudjelovalo 100 ispitanika.

Anonimno ispitivanje provedeno je uz pomoć online ankete. Anketni upitnik sadržavao je opće podatke o ispitaniku i pitanja vezana uz znanje o HPV- u te stavove vezane uz prevenciju i edukaciju stanovništva o HPV-u. Upitnik sadrži 18 pitanja u kojima je trebalo odabrati jedan od ponuđenih odgovora ili nadopisati svoj odgovor po izboru (6., 7. i 9. pitanje).

Anketni upitnik je napravljen za potrebe pisanja istraživačkog završnog rada i nalazi se u prilogu.

Sastavljene su tablice od dobivenih podataka i grafikoni dobiveni pomoću Excel i Word programa.

4. REZULTATI

U istraživanju je sudjelovalo 100 (n=100) ispitanika.

4.1. Opći podaci

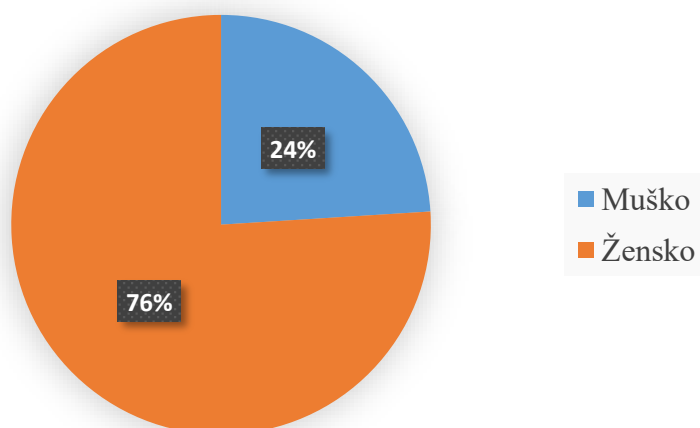
Pitanje 1.

SPOL

a) muško

b) žensko

Grafikon 1- Spol ispitanika

U ispitivanju je sudjelovalo 76 osoba (76%) ženskog roda te 24 osobe (24%) muškog roda (Grafikon 1).

Pitanje 2.

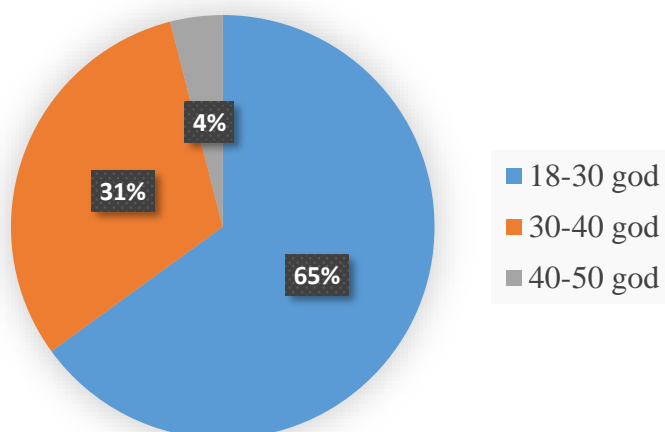
DOB

a) 18-30 god

b) 30-40 god

c) 40-50 god

Grafikon 2- Dob ispitanika

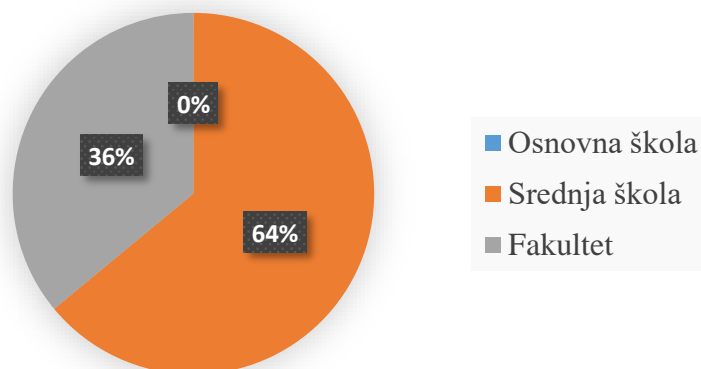
U ispitivanju sudjelovalo je 65 ispitanika (65%) u dobi od 18-30 godina i time su ujedno i najbrojniji, 31 ispitanik (31%) u dobi od 30-40 godina te 4 ispitanika (4%) u dobi od 40-50 godina (Grafikon 2).

Pitanje 3.

STUPANJ OBRAZOVANJA

- a) Završena osnovna škola
- b) Završena srednja škola
- c) Završen fakultet

Grafikon 3- Stupanj obrazovanja

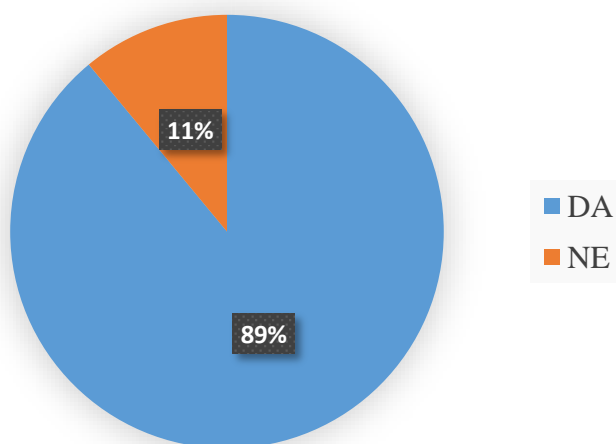
U ispitivanju je sudjelovalo 64 ispitanika (64%) koji su završili srednju školu, dok je fakultet završilo 36 ispitanika (36%). Onih koji su završili samo osnovnu školu u ispitivanju nije bilo (Grafikon 3).

Pitanje 4.

JESTE LI SPOLNO AKTIVNI?

- a) Jesam
- b) Nisam

Grafikon 4- Spolna aktivnost

Veći dio ispitanika, njih 89 (89%) odgovorilo je da je spolno aktivno, dok njih 11 (11%) odgovorilo je da nisu spolno aktivni (Grafikon 4).

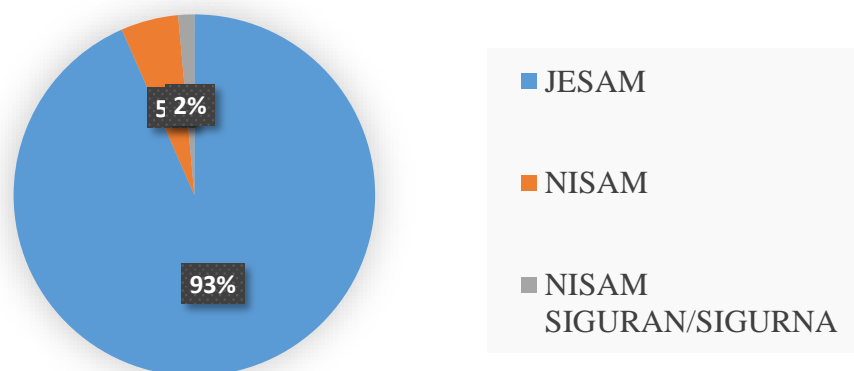
4.2.Znanje i stavovi ispitanika o HPV-u

Pitanje 5.

JESTE LI SE IKADA SUSRELI S POJMOM "HPV"?

- a) Jesam
- b) Nisam
- c) Nisam siguran/sigurna

Grafikon 5- Susretanje s pojmom "HPV"

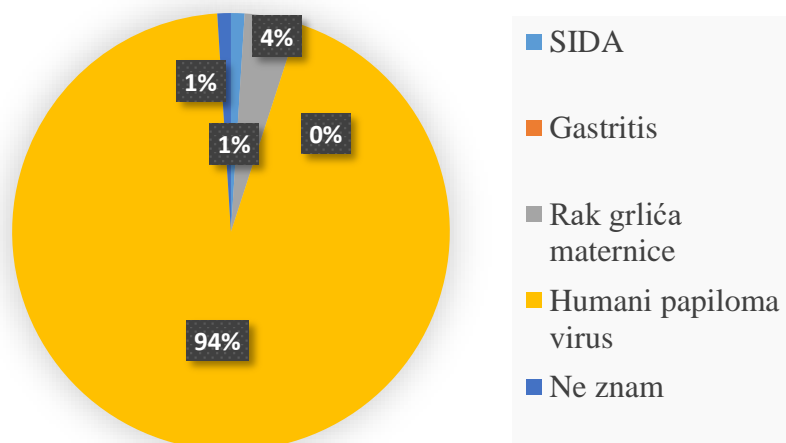
93 ispitanika (93%) susrelo se s pojmom HPV, njih 5 (5%) nije nikada čulo za pojam HPV, dok ih 2 (2%) nije sigurno (Grafikon 5).

Pitanje 6.

AKO JE ODGOVOR NA PRETHODNO PITANJE POTVRDAN, ZNATE LI ŠTO TA SKRAĆENICA (HPV) OZNAČAVA?

- a) Sindrom stečene imunodeficijencije
- b) Gastritis
- c) Rak grlića maternice
- d) Humani papiloma virus
- e) Nešto drugo _____

Grafikon 6- Značenje pojma "HPV"

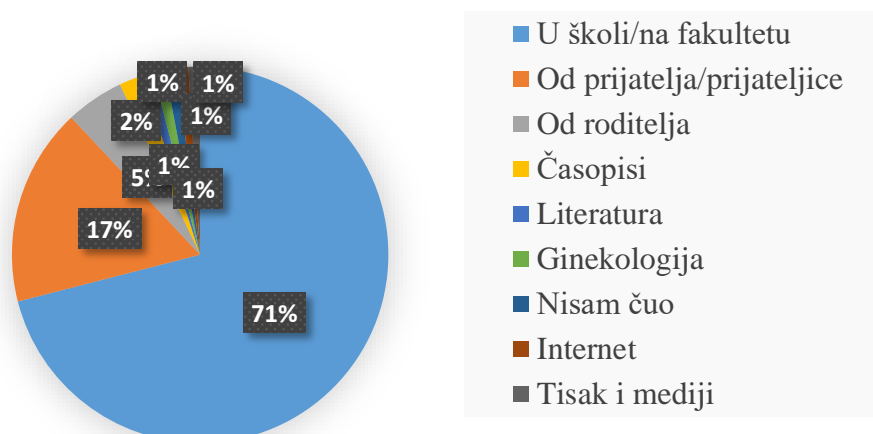
94 ispitanika (94%) je odgovorilo točno na pitanje, 4 ispitanika (4%) smatra da pojam "HPV" označava rak grlića maternice, jedan ispitanik (1%) povezuje pojam "HPV" sa sindromom stečene imunodeficijencije, dok je jedan ispitanik (1%) kao odgovor upisao : „Ne znam" (Grafikon 6).

Pitanje 7.

AKO JESTE, GDJE STE PRVI PUT ČULI O POJMU "HPV"?

- a) U školi/ na fakultetu
- b) Od prijatelja/ prijateljice
- c) Od roditelja
- d) Nešto drugo _____

Grafikon 7- Izvor informacija o HPV-u

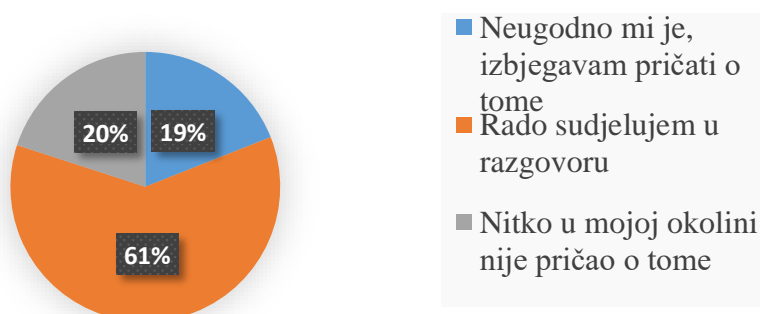
71 ispitanik (71%) o "HPV"-u je čuo u školi/na fakultetu, 17 ispitanika (17%) o "HPV"-u je čuo od prijatelja/prijateljice, njih 5 (5%) čulo je od roditelja, 2 ispitanika čulo je preko časopisa (2%) dok su ostali (po 1 ispitanik, 1%) čuli preko literature, ginekologije, interneta, tiska i medija. 1 ispitanik (1%) nije nikad čuo za pojam "HPV" (Grafikon 7).

Pitanje 8.

KAKO SE OSJEĆATE KADA NETKO U DRUŠTVU/ŠKOLI RAZGOVARA O TEMI "HPV"?

- a) Neugodno mi je, izbjegavam pričati o tome
- b) Rado sudjelujem u razgovoru
- c) Nitko u mojoj okolini nije pričao o tome

Grafikon 8- Utjecaj teme HPV na pojedince u komunikaciji

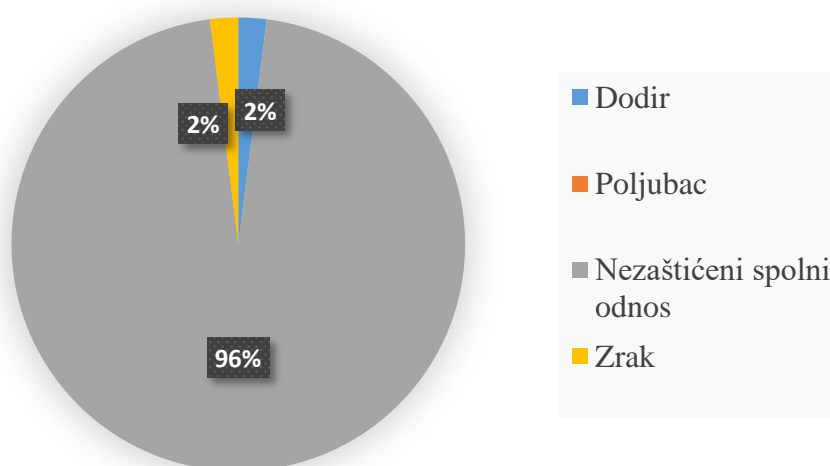
19 ispitanika (19%) odgovorilo je da im je o temi "HPV" neugodno pričati te tu temu izbjegavaju, njih 61 (61%) rado sudjeluje u razgovoru, dok u okolini 20 ispitanika (20%) o toj temi nitko nije razgovarao (Grafikon 8).

Pitanje 9.

ZNATE LI KOJIM NAČINOM SE HPV PRENOSI?

- a) Dodirom
- b) Poljupcem
- c) Nezaštićenim spolnim odnosom
- d) Zrakom
- e) Nešto drugo _____

Grafikon 9- Način prenošenja HPV-a

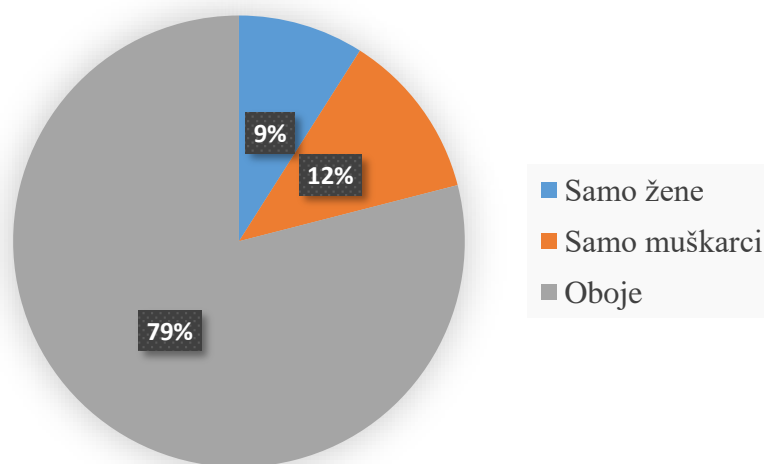
Točno je odgovorilo 96 ispitanika (96%), 2 ispitanika (2%) smatra da se HPV prenosi zrakom, preostalih 2 ispitanika (2%) smatra da se HPV prenosi dodirom (Grafikon 9).

Pitanje 10.

PO VAŠEM MIŠLJENJU, TKO JE PRENOSITELJ HPV-a?

- a) Samo žene
- b) Samo muškarci
- c) Oboje

Grafikon 10- Tko prenosi HPV?

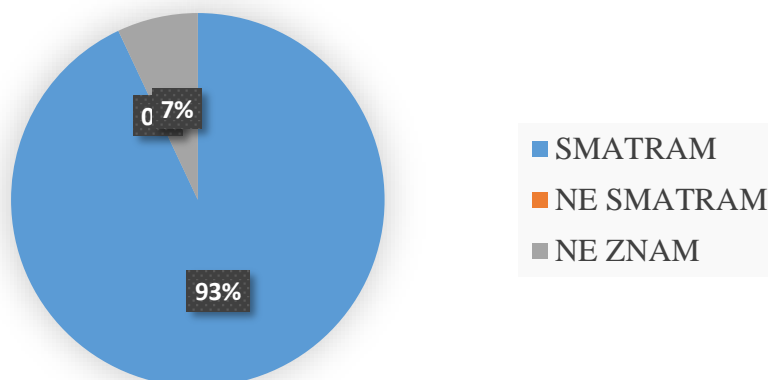
79 ispitanika (79%) smatra da HPV prenose i žene i muškarci, 9 ispitanika (9%) misli da HPV prenose samo žene, dok 12 ispitanika (12%) misli da HPV prenose samo muškarci (Grafikon 10).

Pitanje 11.

SMATRATE LI DA HPV MOŽE IMATI POSLJEDICE?

- a) Smatram
- b) Ne smatram
- c) Ne znam

Grafikon 11- Ima li HPV posljedice?

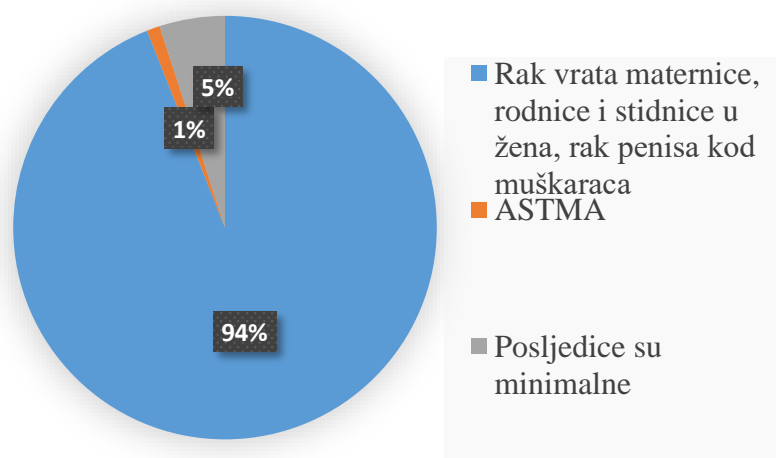
93 ispitanika (93%) smatra da HPV može imati posljedice, 7 osoba (7%) ne zna ima li HPV posljedica, dok nitko nije odgovorio da HPV nema posljedica (Grafikon 11).

Pitanje 12.

AKO JE VAŠ ODGOVOR NA PRETHODNO PITANJE POTVRDAN, ŠTO MISLITE, KOJE SU MOGUĆE POSLJEDICE?

- a) Rak vrata maternice, rodnice i stidnice u žena, rak penisa kod muškaraca
- b) ASTMA
- c) Posljedice su minimalne

Grafikon 12- Koje su posljedice HPV-a?

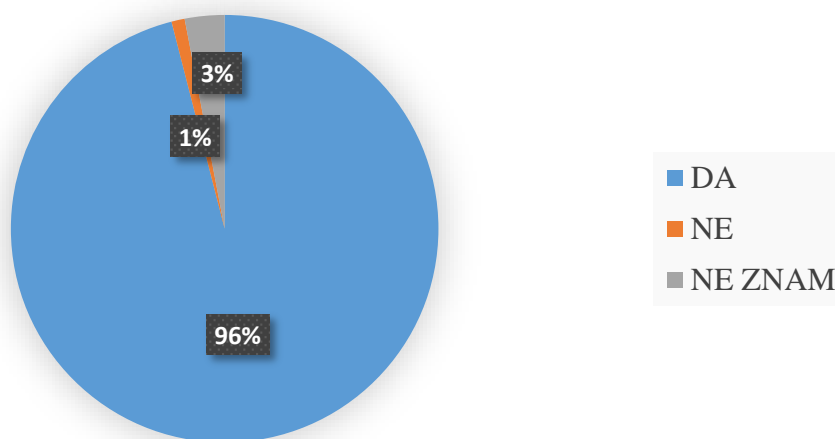
Veći dio ispitanika, 94%, odgovorio je da su posljedice HPV-a rak vrata maternice, rodnice i stidnice u žena, rak penisa kod muškaraca. 1 ispitanik (1%) smatra da je ASTMA posljedica HPV-a, dok njih 5 (5%) misli da su posljedice minimalne (Grafikon 12).

Pitanje 13.

SMATRATE LI DA SE PRENOŠENJE HPV-a MOŽE SPRIJEČITI?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne znam

Grafikon 13- Može li se prenošenje HPV-a spriječiti?

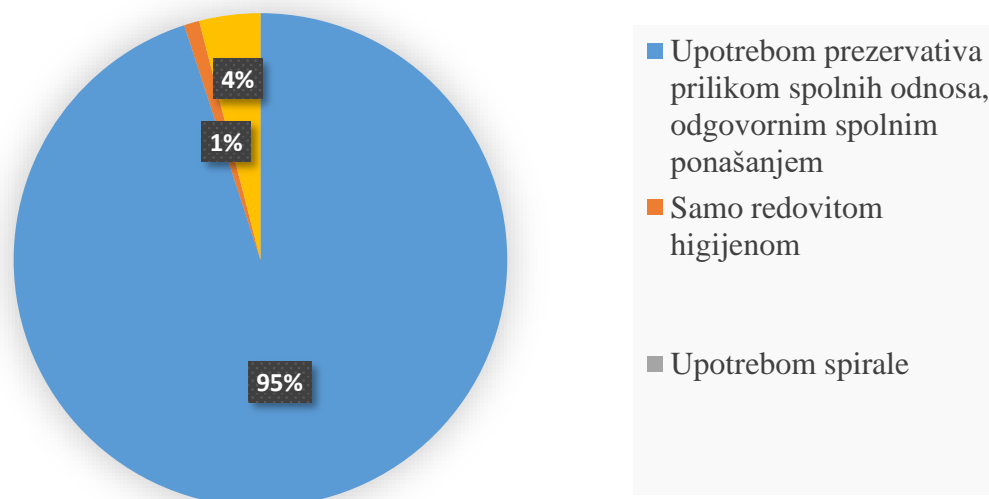
96 ispitanika (96%) odgovorilo je potvrdno na pitanje o mogućnosti sprječavanja prenošenja HPV-a, 1 ispitanik (1%) misli da se prenošenje HPV-a ne može spriječiti, dok 3 ispitanika (3%) ne zna može li se prenošenje HPV-a spriječiti (Grafikon 13).

Pitanje 14.

AKO JE VAŠ ODGOVOR NA PRETHODNO PITANJE POTVRDAN, NA KOJI NAČIN SE PRENOŠENJE HPV-a MOŽE SPRIJEČITI?

- a) Upotrebom prezervativa prilikom spolnih odnosa, odgovornim spolnim ponašanjem
- b) Samo redovitom higijenom
- c) Upotrebom spirale
- d) Upotrebom kontracepcijskih pilula

Grafikon 14- Načini sprječavanja prenošenja HPV-a

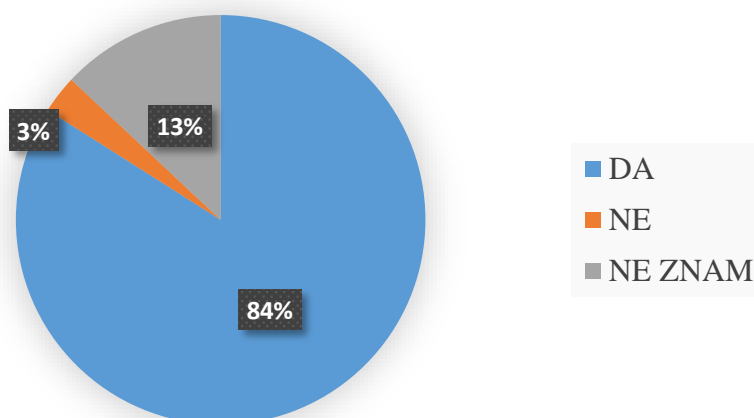
Najveći dio ispitanika , 95%, odgovorio je da se prenošenje HPV-a može spriječiti upotrebom prezervativa prilikom spolnih odnosa, odgovornim spolnim ponašanjem, 4 % ispitanika misli da je dovoljno koristiti kontracepcijske pilule, dok je 1 ispitanik odgovorio da je dovoljna samo redovita higijena (Grafikon 14).

Pitanje 15.

SMATRATE LI DA SE INFEKCIJA HPV-om I NJENE POSLJEDICE MOGU LIJEČITI?

- a) Da
- b) Ne
- c) Ne znam

Grafikon 15- Mogu li se infekcija HPV-om i njene posljedice liječiti?

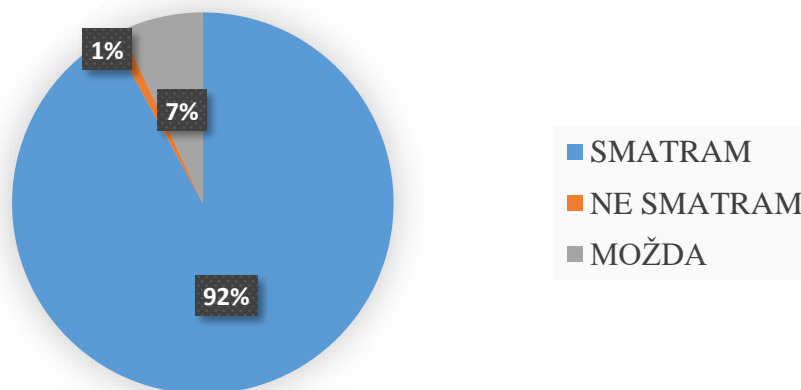
84 (84%) ispitanika smatra da se infekcija HPV-om i njene posljedice mogu liječiti, 3 ispitanika (3%) ne smatra da se mogu liječiti, dok je 13 ispitanika (13%) odgovorilo da ne zna (Grafikon 15).

Pitanje 16.

SMATRATE LI DA JE REDOVAN GINEKOLOŠKI/UROLOŠKI PREGLED OD IZNIMNE VAŽNOSTI ZA PREVENCIJU INFEKCIJE/POSLJEDICA HPV-a?

- a) smatram
- b) ne smatram
- c) možda

Grafikon 16- Je li ginekološki pregled važan?

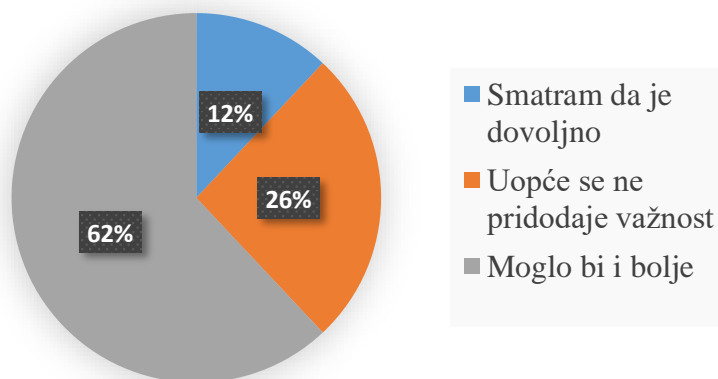
Potvrđan odgovor o važnosti ginekološkog pregleda u prevenciji infekcije/posljedicama HPV-a dalo je 92 ispitanika (92%), 1 ispitanik (1%) ne smatra ginekološki pregled važnim, te 7 ispitanika (7%) misli da je ginekološki pregled možda važan (Grafikon 16).

Pitanje 17.

SMATRATE LI DA SE PROSVJEĆENOSTI O HPV-u I OPĆENITO O SPOLNOM ZDRAVLJU I PONAŠANJU TIJEKOM REDOVNOG OBRAZOVANJA PRIDODAJE DOVOLJNO VAŽNOSTI?

- a) Smatram da je dovoljno
- b) Uopće se ne pridodaje važnost
- c) Moglo bi i bolje

Grafikon 17- Pridodajemo li dovoljnu važnost i pažnju problemu prenošenja HPV-a?

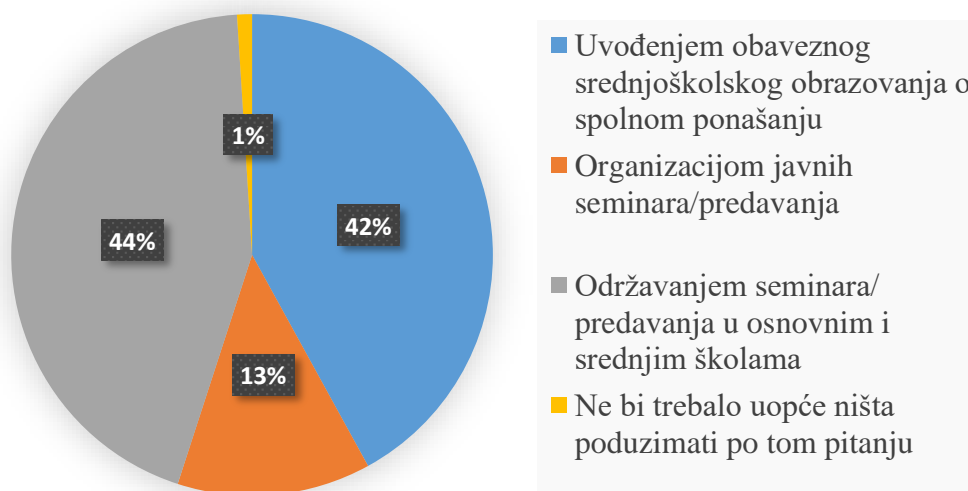
62 ispitanika (62%) smatra da bi se prosvjećenosti o HPV-u i općenito spolnom zdravlju i ponašanju moglo više pridodati važnosti, 12 ispitanika (12%) smatra da se pridodaje dovoljno važnosti, dok 26 ispitanika (26%) smatra da se uopće ne pridodaje važnost (Grafikon 17).

Pitanje 18.

ŠTO BI SE, PO VAŠEM MIŠLJENJU, TREBALO UČINITI KAKO BI PODIGLI SVIJEST O PROBLEMU PRENOŠENJA HPV-a?

- a) Uvođenjem obaveznog srednjoškolskog obrazovanja o spolnom ponašanju
- b) Organizacijom javnih seminara/predavanja
- c) Održavanjem seminara/ predavanja u osnovnim i srednjim školama
- d) Ne bi trebalo uopće ništa poduzimati po tom pitanju

Grafikon 18- Kako podići svijest o problemu prenošenja HPV-a?

42 ispitanika (42%) smatra da bi trebalo uvesti obavezno srednjoškolsko obrazovanje o spolnom ponašanju kako bi podigli svijest o problemu prenošenja HPV-a, 44 ispitanika (44%) smatra kako bi trebalo održavati seminare/predavanja u osnovnim i srednjim školama, 13 ispitanika (13%) smatra kako bi trebalo organizirati javne seminare/predavanja, a 1 ispitanik (1%) misli kako ne bi uopće trebalo ništa poduzimati po tom pitanju (Grafikon 18).

5. RASPRAVA

Infekcija Humanim papilloma virusom je među vodećim spolno prenosivim infekcijama u svijetu. Najveća problematika infekcije ovim virusom je prerastanje infekcije u maligno stanje (karcinom grlića maternice). Uzrok tako širokog prenošenja virusa leži i u tome što stanovništvo, pogotovo mlađe, nije dovoljno educirano o načinima prijenosa, ishodu i liječenju infekcije i bolesti.

Iz dobivenih rezultata na području Bjelovarsko- bilogorske županije vidi se slijedeće:

- stanovnici Bjelovarsko- bilogorske županije o HPV-u su informacije dobili u školi/na fakultetu u odnosu na druga istraživanja u Hrvatskoj koja pokazuju da ispitanici, informacije o HPV-u, saznaju u razgovoru sa svojim prijateljima (10) i preko interneta (11).

- ispitanici ovog rada u većini su točno odgovorili kako HPV kao posljedicu može imati rak vrata maternice, isto tako i u istraživanju o znanju o spolnim bolestima kod adolescenata je više od pola ispitanika odgovorilo da HPV može uzrokovati karcinom kod žena (12).

- u ovom istraživanju je većina ispitanika odgovorila da bi kao mjeru podizanja svijesti o HPV-u i općenito spolnim bolestima trebalo održavati javne seminare i predavanja, a na drugom mjestu odgovorili su da bi predavanja o HPV-u trebalo uvesti u obavezno srednjoškolsko obrazovanje. Isto tako, 90% ispitanika izjavilo je potvrdno da postoji potreba za edukacijom, a 70% ispitanika odgovorilo je da bi trebalo uvesti zdravstveni odgoj u škole u istraživačkom radu o spolnim navikama, stavovima i znanjem o spolnosti djevojaka i žena u Požeško- slavonskoj županiji (13), isto tako je većina ispitanika odgovorila da se slažu sa uvođenjem seksualnog odgoja u škole u radu o prevenciji spolnih bolesti kod adolescenata (14).

Uzimajući u obzir da su u istraživanju sudjelovali ispitanici starosti od 18-30 godina, dobiveni podaci govore da je stanovništvo Bjelovarsko-bilogorske županije educirano o primjenama kontracepcije, o načinima prenošenja HPV-a, o važnosti ginekoloških pregleda, međutim podaci mogu uvijek biti i bolji. Ističe se 8. pitanje gdje ipak velik broj ispitanika o temi HPV ne želi razgovarati ili pak nikad o tome nisu s nikim pričali te da im ta tema izaziva neugodan osjećaj. Veliki broj ispitanika shvaća potrebu za javnim govorenjem i edukacijama o spolno prenosivim bolestima te smatra da bi se taj problem mogao riješiti organiziranjem seminara/predavanja, uvođenjem predavanja u srednjoškolsko obrazovanje, itd.

6. ZAKLJUČAK

Broj osoba koje su došle u kontakt s HPV-om i koji boluju od posljedica infekcije HPV-om raste. Iz provedenog istraživanja može se zaključiti da je pravilno provedena edukacija stanovništva, a posebno mlađe populacije, školaraca, studenata, od iznimne važnosti u prevenciji daljnjeg prenošenja HPV-a. Edukacijom, potom i prevencijom prenošenja HPV infekcije, mogu se znatno smanjiti neugodne posljedice infekcije, kao i smanjiti troškovi zdravstvene skrbi zbog liječenja ozbiljnijih komplikacija infekcije ovim virusom.

Pozitivna činjenica ovog istraživanja je da velik broj ispitanih ipak smatra da je važno redovito obavljati ginekološke preglede, isto tako da je važno upotrebljavati prezervative prilikom odnosa u svrhu sprječavanja prenošenja spolnih bolesti.

Medicinske sestre prvostupnice, a i ostali zdravstveni radnici, trebaju prenositi svoje znanje na svim razinama zdravstvene zaštite, educirati pacijente, obitelji, te pružiti adekvatnu psihičku potporu.

7. LITERATURA

1. Ropac D. i suradnici. Epidemiologija zaraznih bolesti. Zagreb: Medicinska naklada; 2003.
2. Ljubojević N. Ginekologija i porodništvo. Udžbenik za studij sestrinstva. Zagreb: Zdravstveno veleučilište; 2005.
3. Hadžisejdić I, Grce M, Grahovac B. Humani papiloma virus i karcinom cerviksa: mehanizmi karcinogeneze, epidemiologija, dijagnostika i profilaksa. Medicina Fluminensis [Online]. 2010. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/53154> (27.08.2019)
4. Puntarić D., Stašević I., Ropac D. i suradnici. Javno zdravstvo. Zagreb: Medicinska naklada; 2017.
5. Lipozenčić J., Pašić A. i suradnici. Dermatološka onkologija. Zagreb: Medicinska naklada; 2009.
6. Štemberger-Papić S, Vrdoljak-Mozetić D, Verša Ostojić D, Rubeša-Mihaljević R, Dinter M. Citologija vrata maternice (Papa-test) – terminologija i značaj u probiru za rak vrata maternice. Medicina Fluminensis [Online]. 2016. Dostupno na: https://doi.org/10.21860/medflum2016_324 (29.08.2019)
7. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Nacionalni programi ranog otkrivanja raka [Online]. 2016. Dostupno na: <https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-prevenција-nezaraznih-bolesti/preventivni-program-za-zdravlje-danas/> (04.09.2019)
8. Ljubojević S, Lipozenčić J, Skerlev M. Genitalne infekcije humanim papilomavirusom. Medicus [Online]. 2007. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/23024> (29.08.2019)
9. S. Kalauz, Zdravstvena njega kirurških bolesnika sa odabranim specijalnim poglavljima. Nastavni tekstovi. Zagreb: 2000.
10. Petani R, Vulin A. Spolno ponašanje adolescenata, njihova informiranost i mišljenje o seksualnosti. Acta Iadertina [Online]. 2018. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/205794> (01.09.2019)

11. Trubelja M, Sambolec M. Spolno ponašanje adolescenata-usporedba adolescenata drugih i četvrtih razreda strukovne škole i gimnazije Sexual behavior of adolescents. Comparison of adolescents of second and fourth grade of vocational school and gymnasium. Sestrinski glasnik [Online]. 2018. Dostupno na:
<https://doi.org/10.11608/sgnj.2018.23.005> (01.09.2019)
12. Gajski A. Znanja adolescenata o spolno prenosivim bolestima (Završni rad) [Online]. Bjelovar: Veleučilište u Bjelovaru; 2016. Dostupno na:
<https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:144:372163> (01.09.2019)
13. Puharić Z, Milaković D, Žulec M, Eljuga K, Filipović T. Spolne navike, stavovi i znanje o spolnosti djevojaka i žena u Požeško-slavonskoj županiji - mogućnosti intervencije. Medica Jadertina [Online]. 2018. Dostupno na:
<https://hrcak.srce.hr/198042> (01.09.2019)
14. Makar A. Prevencija spolno prenosivih bolesti kod adolescenata (završni rad). Varaždin: Sveučilište Sjever; 2017. [Online]. Dostupno na:
<https://repozitorij.unin.hr/islandora/object/unin:1479/preview> (01.09.2019)
15. Microsoft Office Word 2016
16. Microsoft Office Excel 2016

8. OZNAKE I KRATICE

AIN- analna intraepitelna neoplazija

CIN- cervikalna intraepitelna neoplazija

CIS- lat. Carcinoma in situ

CO₂- ugljikov dioksid

DNA- eng. Deoxiribonucleic acid

DNK- deoksiribonukleinska kiselina

HIV- eng. Human imunodeficiency virus

HPV- humani papiloma virus

LETZ- eng. Loop Excision of Transformation Zone

SAD- Sjedinjene Američke Države

SIDA- franc. Syndrome d'ImmunoDéficiency Acquis (sindrom stečene imunodeficijencije)

SIL- skvamozna intraepitelna lezija

PIN- penilna intraepitelna neoplazija

VAIN- vaginalna intraepitelna neoplazija

VCE- vagina, cerviks, endometriji (obrisak)

VIN- vulvarna intraepitelna neoplazija

9. SAŽETAK

ZNANJE I STAVOVI STANOVNIKA BJELOVARSKO-BILOGORSKE ŽUPANIJE O HUMANOM PAPILOMA VIRUSU

Infekcija Humanim papiloma virusom je jedna od najučestalijih spolnih bolesti u svijetu i broj osoba koje dolaze u kontakt s virusom i razvijaju neke od posljedica svakodnevno raste. Medicinske sestre imaju ulogu educirati stanovništvo, pogotovo mlađu populaciju o samom virusu, putevima prenošenja, prevenciji zaraze, upotrebi odgovarajućih kontracepcijskih sredstava te odgovornom spolnom ponašanju.

Cilj istraživanja bio je prikazati koliko stanovnici Bjelovarsko-bilogorske županije znaju i misle o HPV- u te kako bi oni riješili problem nedovoljne edukacije stanovništva.

U radu su opisani putevi prenosa, simptomi i znakovi, dijagnoza bolesti, prevencija i liječenje bolesti. Isto tako, navedene su uloge medicinske sestre u edukaciji i skrbi za oboljele.

Metode koje su korištene u pisanju rada su anketni upitnik i pretraživanje literature.

Dobiveni rezultati pokazuju kako su ispitanici ovog istraživanja educirani o samom HPV-u, načinu prenošenja i ozbiljnosti infekcije ovim virusom, međutim rezultati uvijek mogu biti bolji. Također, ispitanici smatraju kako bi se održavanjem seminara i javnih predavanja o temi HPV pojačala svijest o ovoj bolesti i pokušalo spriječiti širenje virusa.

Ključne riječi: HPV, posljedice, infekcija, simptomi

10.SUMMARY

KNOWLEDGE AND ATTITUDES OF RESIDENTS OF BJELOVAR-BILOGORA COUNTY ABOUT HUMAN PAPILOMA VIRUS

Human papillomavirus infection is one of the most common sexually transmitted diseases in the world and the number of people who come in contact with the virus and develop some of the consequences is increasing daily. Nurses have a role to educate the population, especially the younger population, about the virus itself, the transmission pathways, the prevention of infection, the use of appropriate contraceptives, and responsible sexual behavior.

The aim of the study was to show how much the residents of Bjelovar-Bilogora County know and think about HPV and how they would solve the problem of insufficient education of the population.

The final work describes transmission pathways, symptoms and signs, diagnosis of disease, prevention and treatment of disease. The roles of the nurse in the education and care of the sick are also outlined.

The methods used in writing were a questionnaire and a literature search.

The results obtained show that the respondents of this study were educated about HPV itself, the transmission pathways and the severity of infection with this virus, however the results can always be better. Respondents also believe that organizing seminars and public lectures about HPV would raise awareness of the disease and try to prevent the spread of the virus.

Keywords: HPV, consequences, infection, symptoms

11.PRILOZI

ONLINE ANKETNI UPITNIK

1. Spol

- muško
- žensko

2. DOB

- 18 do 30 godina
- 30 do 40 godina
- 40 do 50 godina

3. STUPANJ OBRAZOVANJA

- Završena osnovna škola
- Završena srednja škola
- Završen fakultet

4. JESTE LI SPOLNO AKTIVNI?

- Jesam
- Nisam

5. JESTE LI SE IKADA SUSRELI S POJMOM HPV?

- Jesam
- Nisam
- Nisam siguran/sigurna

6. AKO JE ODGOVOR NA PRETHODNO PITANJE POTVRDAN, ZNATE LI ŠTO TA SKRAĆENICA (HPV) OZNAČAVA?

- sindrom stečene imunodeficijencije
- gastritis
- rak grlića maternice
- humani papiloma virus
- ostalo_____

7. AKO JESTE, GDJE STE PRVI PUT ČULI O POJMU HPV?

- u školi/ na fakultetu
- od prijatelja/ prijateljice
- od roditelja
- nešto drugo _____

8. KAKO SE OSJEĆATE KADA NETKO U DRUŠTVU/ŠKOLI RAZGOVARA O TEMI HPV?

- neugodno mi je, izbjegavam pričati o tome
- rado sudjelujem u razgovoru
- nitko u mojoj okolini nije pričao o tome

9. ZNATE LI KOJIM NAČINOM SE HPV PRENOSI?

- dodirom
- poljupcem
- nezaštićenim spolnim odnosom
- zrakom
- ostalo _____

10. PO VAŠEM MIŠLJENJU, TKO JE PRENOSITELJ HPV-a?

- samo žene
- samo muškarci
- oboje

11. SMATRATE LI DA INFEKCIJA HPV-om MOŽE IMATI POSLJEDICE?

- Smatram
- Ne smatram
- Ne znam

12. AKO JE VAŠ ODGOVOR NA PRETHODNO PITANJE POTVRDAN, ŠTO MISLITE, KOJE SU MOGUĆE POSLJEDICE?

- Rak vrata maternice, rodnice i stidnice u žena, rak penisa kod muškaraca
- ASTMA
- Posljedica nema ili su minimalne

13. SMATRATE LI DA SE PRENOŠENJE HPV-a MOŽE SPRIJEČITI?

- Da
- Ne
- Ne znam

14. AKO JE VAŠ ODGOVOR NA PRETHODNO PITANJE POTVRDAN, NA KOJI NAČIN SE PRENOŠENJE HPV-a MOŽE SPRIJEČITI?

- Upotrebom prezervativa prilikom spolnih odnosa, odgovornim spolnim ponašanjem
- Samo redovitom higijenom
- Upotrebom spirale
- Korištenjem kontracepcijskih pilula

15. MISLITE LI DA SE INFEKCIJA HPV-om I NJENE POSLJEDICE MOGU LIJEČITI?

- Mislim
- Ne mislim
- Ne znam

16. SMATRATE LI DA JE REDOVAN GINEKOLOŠKI/UROLOŠKI PREGLED OD IZNIMNE VAŽNOSTI ZA PREVENCIJU INFEKCIJE/POSLJEDICA HPV-a?

- Smatram
- Ne smatram
- Ne znam

17. SMATRATE LI DA SE PROSVJEĆENOSTI O HPV-u I OPĆENITO O SPOLNOM ZDRAVLJU I PONAŠANJU TIJEKOM REDOVNOG OBRAZOVANJA PRIDODAJE DOVOLJNO VAŽNOSTI?

- smatram da je dovoljno
- uopće se ne pridodaje važnost
- moglo bi i bolje

18. ŠTO BI SE, PO VAŠEM MIŠLJENJU, TREBALO UČINITI KAKO BI PODIGLI SVIJEST O PROBLEMU PRENOŠENJA HPV-a?

- Uvođenjem obaveznog srednjoškolskog obrazovanja o spolnom ponašanju
- Održavanjem seminara/ predavanja u osnovnim i srednjim školama
- Organizacijom javnih seminara/predavanja
- Ne bi trebalo uopće ništa činiti po tom pitanju

IZJAVA O AUTORSTVU ZAVRŠNOG RADA

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam ovaj rad izradio/la samostalno, poštujući načela akademske čestitosti, pravila struke te pravila i norme standardnog hrvatskog jezika. Rad je moje autorsko djelo i svi su preuzeti citati i parafraze u njemu primjereno označeni.

Mjesto i datum	Ime i prezime studenta/ice	Potpis studenta/ice
U Bjelovaru, <u>05.09.2019.</u>	SANDRA GEGIĆ	<i>S. Gegić</i>

Prema Odluci Veleučilišta u Bjelovaru, a u skladu sa Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, elektroničke inačice završnih radova studenata Veleučilišta u Bjelovaru bit će pohranjene i javno dostupne u internetskoj bazi Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Ukoliko ste suglasni da tekst Vašeg završnog rada u cijelosti bude javno objavljen, molimo Vas da to potvrdite potpisom.

Suglasnost za objavljivanje elektroničke inačice završnog rada u javno dostupnom nacionalnom repozitoriju

SANDRA GEGIC'

ime i prezime studenta/ice

Dajem suglasnost da se radi promicanja otvorenog i slobodnog pristupa znanju i informacijama cjeloviti tekst mojeg završnog rada pohrani u repozitorij Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu i time učini javno dostupnim.

Svojim potpisom potvrđujem istovjetnost tiskane i elektroničke inačice završnog rada.

U Bjelovaru, 05.09.2019.

S. Gegić

potpis studenta/ice